

20. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti: Dağılmaya Giden Süreç

Avrupa'daki Gelişmeler ve Osmanlı'ya Etkileri

Aydınlanma Çağı'nın Etkisi

17. ve 18. yüzyıllarda Avrupa'da akıl ve bilimi öne çıkaran bu dönem, bilimsel ve teknolojik devrimleri tetikleyerek Osmanlı'yı iki koldan etkiledi.

1) Fransız İhtilali (1789): Milliyetçilik Tehlikesi

"Her ulus kendi devletini kurmalıdır" fikri, Osmanlı gibi çok uluslu bir imperatorlukta azınlıkların isyan etmesine neden oldu.

Balkanlar'da Kopuş

Milliyetçilik alarımının etkisiyle Sırlar, Koradağlılar ve Romanyalılar gibi Balkan milletleri 1878'de bağımsızlıklarını kazandılar.

2) Sanayi İnkılabı: Ekonomik Çöküş

Avrupa'nın ucuz ve seri üretimi karşısında Osmanlı'nın el tezgahlarına dayalı ekonomisi rekabet edemedi ve çöktü.

Yerli Üretim Bitiyor, İşsizlik Artıyor

Avrupa'dan gelen ucuz mallar pazarlarını doldurunca, yerli atölyeler kapandı ve halk arasında işsizlik ile yoksulluk yayıldı.

Ekonomik Bağımsızlığın Kaybı

İlk Dış Borç

Osmanlı Devleti, artan ekonomik açıkları kapatmak için ilk dış borcunu Kırım Savaşı (1853-1856) sırasında İngiltere'den aldı.

Duyun-u Umumiye (Genel Borçlar İdaresi) Kuruluyor (1881)

İlk Dış Borç

Osmanlı Devleti, artan ekonomik açıkları kapatmak için ilk dış borcunu Kırım Savaşı (1853-1886) sırasında İngiltere'den aldı.

Duyun-u Umumiye (Genel Borçlar İdaresi) Kuruluyor (1881)

Alınan borçlar ödenemeyince Avrupalı devletler, olacıklarını almak için Osmanlı gelirlerine el koyan bu idareyi kurdular.

Egemenlik Hakları Zedelendi

Duyun-u Umumiye'nin devletin vergi ve gelirlerine doğrudan ol kayması, Osmanlı'nın ekonomik bağımsızlığını tamamen ortadan kaldırdı.

Devleti Kurtarma Çabaları: Fikir Akımları

Din ve dil ayrımı yapmadan tüm halkı eşit bir "Osmanlı" kimliğinde.

Kütün Müslümanları halifenin liderliğinde bir araya

Türk milletini kültürel ve siyasi bir birlik altında toplayarak

Dağılmayı Önleme Arayışları

Osmanlı aydınları, devletin parçalanmasını engellemek amacıyla farklı kurtuluş fikirleri ortaya attılar.

Fikir Akımı	Amacı	Önemli Savunucuları	Sanuç
	Din ve dil ayrımı yapmadan tüm halkı eşit bir "Osmanlı" kimliğinde birleştirmek.	Jön Türkler	Balkan Savaşları sonrası azınlıkların ayrılmasıyla başarısız oldu.
	Bütün Müslümanları halifenin liderliğinde bir araya getirmek.	II. Abdülhamit	1. Dünya Savaşı'nda Arapların isyan etmesiyle etkisini yitirdi.
	Türk milletini kültürel ve siyasi bir birlik altında toplayarak milli bir devlet kurmak.	Ziya Gökalp, Yusuf Akçura	Milli Mücadele'nin temel ideolojisi oldu ve en etkili alım haline geldi.
	Devletin kurtuluşunun ancak Avrupa'yı her alanda örnek olarak mümkün olacağını savunmak.	Abdullah Cevdet	Halk tabanında yeterli destek bulamadığı için sınırlı bir etki yarattı.

Demokrotikleşme Adımları

Tanzimat Fermanı (1839)

Din, dil, ırk fark etmeksizin tüm vatandaşlar kanun önünde eşit sayıldı, can ve mal güvenliği sağlandı.

Islahat Fermanı (1856)

Gayrimüslimlere yönelik küçük düşürücü ifadeler yasaklandı, cizye vergisi kaldırıldı ve bedelli askerlik hakkı tanındı.

I. ve II. Meşrutiyet (1876, 1908)

Padişahın yetkileri anayasa (Kanun-u Esasi) ile sınırlandırıldı ve hallen seçtiği bir meclis (Mebusan Meclisi) yönetime ortak oldu.

Toplumsal Durum ve Sanuçlar

Balkanlardan Anadolu'ya Zorunlu Göçler

Balkanlarda kaybedilen topraklardaki Müslüman Türkler, zulüm ve baskı nedeniyle zorlu şartlarda Anadolu'ya göç etmek zorunda kaldı.

Toplumsal Sorunlar Artıyor

Sürekli savaşlar ve göçler, işsizliğe, kıtlığa ve salgın hastalıklara neden olarak toplum hayatını derinden sarstı.

İç Karışıklık: 31 Mart Olayı (1909)

Meşrutiyet yönetimine karşı çıkan bu isgan, Mustafa Kemal'in de içinde bulunduğu Hareket Ordusu tarafından bastırıldı. Bu olay sonrası II. Abdülhamid tahttan indirildi.

Mustafa Kemal'in Eğitim Hayatı: Bir Liderin Doğuşu

İstanbul Harp Okulu (1899) - Ülke Sorunlarıyla Yüzleşme

Askeri bilgisini derinleştirdi ve arkadaşlarıyla ülke sorunları üzerine tartışarak devletin kötü durumunu daha iyi anladı.

Mahalle Mektebi (1886) - Geleneksel Başlangıç

Annesi Zübeyde Hanım'ın isteğiyle, din ağırlıklı ve ezbere dayalı eğitim veren bu okulda öğrenimine başladı.

Selanik Askerî Rüştiyesi (1894) - Askerliğe İlk Adım

Askerî eğitim hayatına başladığı bu okulda disiplinli bir eğitim aldı. Matematik öğretmenini zekâsını fark ederek ona "Kemal" adını verdi.

Sonuç: Eğitimin Liderliğe Etkisi

Mustafa Kemal'in aldığı eğitim; onun askerî dehasının, sorgulayan düşünce yapısının ve liderlik özelliklerinin temelini oluşturmuştur.

Manastır Askerî İdadisi (1898) - Fikir Dünyasının Gelişimi

Tarih ve edebiyatla ilgilendi, önemli fikir akımlarını tanıdı. Vatan ve millet bilinci bu dönemde güçlendi.

İstanbul Harp Akademisi (1902) - Liderliğin Temelleri Atılıyor

Strateji, yönetim ve liderlik alanlarında kendini geliştirdi ve akademiyi başarıyla bitirerek "Kurmaya Subay" oldu.

Şemsi Efendi Mektebi (1886) - Modern Düşünceyle Tanışma

Babası Ali Rıza Efendi'nin isteğiyle geçtiği bu okulda akılcı, bilimsel ve yenilikçi bir eğitim anlayışıyla tanıştı.

Mustafa Kemal'in Fikir Hayatını Şekillendiren Etkenler

SELANİK

Doğduğu bu çok kültürlü liman şehrinde farklı fikirleri ve yenilikçi düşünceleri tamama fırsatı buldu. Özgürlük ortamından etkilendi.

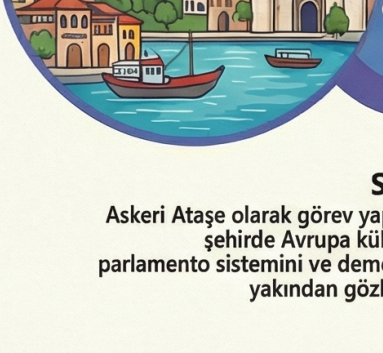
MANASTIR

Askeri İdadi'de okurken Balkanlardaki milliyetçilik isyanlarına tanık oldu. Bu durum, onda Türk milliyetçiliği fikrinin gelişmesini sağladı.

İSTANBUL

Osmanlı'nın başkenti olarak devletin siyasi ve askeri sorunlarını yakından gördü. Batı tarzı yaşam ve düşünce ile daha fazla iç içe oldu.

SOFYA

Askeri Ataşe olarak görev yaptığı bu şehirde Avrupa kültürünü, parlamento sistemini ve demokrasiyi yakından gözlemledi.

Etkilendiği Yerli Düşünürler

NAMİK KEMAL
"Vatan Şairi" olarak tanınır. Eserleriyle Atatürk'ün vatan ve millet sevgisini derinden etkilemiştir.

TEVFİK FİKRET
Çağdaş ve inkılapçı kişiliğinin oluşmasında etkili oldu. Batıcılık ve yenilikçilik fikirlerini benimsedi.

ZİYA GÖKALP
Milliyetçilik ve Türkçülük üzerine yazdığı eserleriyle Atatürk'ü derinden etkiledi. Milli kültür ve milli birlik anlayışını şekillendirdi.

MEHMET EMİN YURDAKUL
Şiirleriyle Atatürk'e "milli benliğinin gururunu" tattırdı ve Türkçülük akımının önemini kavramasını sağladı.

Etkilendiği Yabancı Düşünürler

J.J. ROUSSEAU
"Toplumsal Sözleşme" eseriyle milli egemenlik ve halkın yönetime katılması fikirlerini aşıladı.

MONTESQUIEU
"Güçler Ayrılığı" (Yasama, Yürütme, Yargı) ilkesini ortaya koydu. Cumhuriyet yönetimi hakkındaki fikirlerini etkiledi.

VOLTAIRE
Bilimsellik, akılcılık ve insan hakları gibi konulardaki düşünceleriyle Atatürk'ün aydınlanmacı yönünü etkiledi.

JOHN LOCKE
İnsan hakları ve özgürlükler konusundaki fikirleri ile Atatürk'ün düşünce yapısını etkiledi.

Bir Liderin Doğuşu: Mustafa Kemal Atatürk'ün Askerlik Hayatı

1907-1909:

Selanik ve Manastır - Meşrutiyetin Korunması

Selanik'teki 3. Ordu'da görev yaparken İttihat ve Terakki Cemiyeti ile ilişki kurdu. Meşrutiyeti yıkmayı amaçlayan 31 Mart Ayaklanması'nı bastıran Hareket Ordusu'nda görev alarak anayasal düzeni savundu.

1907-1909: Selanik ve Manastır - Meşrutiyetin Korunması

Selanik'teki 3. Ordu'da görev yaparken İttihat ve Terakki Cemiyeti ile ilişki kurdu. Meşrutiyeti yıkmayı amaçlayan 31 Mart Ayaklanması'nı bastıran Hareket Ordusu'nda görev alarak anayasal düzeni savundu.

1905-1907: Şam - İlk Görev Yeri ve Teşkilatlanma

Harp Akademisi'nden sonra ilk görev yeri olan Şam'daki 5. Ordu'da, devletin yönetim zayıflıklarını gördü ve ülkenin kurtuluşu için "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"ni kurdu. Bu, onun örgütlü mücadele fikrini benimsediği ilk dönemdir.

1911-1912: Trablusgarp Savaşı - İlk Askeri Başarı

İtalya'ya karşı gönüllü olarak Trablusgarp'a gitti. Tobruk ve Derne'de yerli halkı örgütleyerek başarılı bir direniş başlattı. Bu savaş, onun teşkilatçılığını ve ilderliğini kanıtladığı ilk askeri başansıdır ve gerilla taktiklerini başarıyla uygulamıştır.

1912-1913:

Balkan Savaşları - Vatan Topraklarını Savunma

I. Balkan Savaşı'nda Gelibolu ve Bolayır'da görev yaptı. II. Balkan Savaşı'nda ise Edime'nin geri alınmasında önemli katkılarda bulundu. Bu savaşlar, Osmanlı'nın Balkanlar'daki hakimiyetinin zayıfladığını gösterdi.

1912-1913: Balkan Savaşları - Vatan Topraklarını Savunma

Sofya'ya askeri ataşe olarak atandı. Bu görevi sırasında Batı'nın siyasi yapısını ve Avrupa ordularını yakından inceleme fırsatı buldu. Bu tecrübe, onun sadece bir asker değil, aynı zamanda bir devlet adamı olarak yetişmesini sağladı.

1913-1915:

Sofya Askeri Ataşeliği - Diplomasi Ufku

Sofya'ya askeri ataşe olarak atandı. Bu görevi sırasında Batı'nın siyasi yapısını ve Avrupa ordularını yakından inceleme fırsatı buldu. Bu tecrübe, onun sadece bir asker değil, aynı zamanda bir devlet adamı olarak yetişmesini sağladı.

Kazanılan Liderlik Vasıfları

Bu vasıflar, onu Milli Mücadele'nin lider yapacaktı.